

Literair weblog De Contrabas - 12 juni 2013
John Ashbery: doeltreffende vaagheid

'Ergens in Amerika' heet de keuze uit het meest recente werk (aangevuld met drie nieuwe gedichten) van John Ashbery, vertaald door Ton van't Hof, van een nawoord voorzien door Jan Baeke en aan de markt toevertrouwd door Azul Press (in samenwerking met Poetry International, op welk festival deze bundel morgen centraal staat).

Op de festivalsite schrijft Ton van 't Hof: 'Over the years Ashbery has used a familiar technique: effective vagueness. Ashbery's phrasing sounds concrete, but is in fact so general and ambiguous, that each time it smoothly fits in with the reader's experiences, tuning his or her thinking to the poem. I rarely feel uncomfortable near an Ashbery poem.'

Je zou kunnen concluderen dat Ashbery geen 'verontrustende' poëzie schrijft, maar wel poëzie die steeds 'doeltreffend vaag' blijft en zich weliswaar afstemt op de golflengte die de lezer kiest, zich daaraan niettemin voortdurend onttrekkend. Of zoiets. De gedichten van Ashbery zijn 'gebeurtenissen' die zich aan je waarneming voordoen, zonder dat ze volledig tot je kunnen doordringen.

In zijn nawoord zegt Jan Baeke: '(...) Ashbery kiest situaties uit de werkelijkheid om inhoud in het gedicht te brengen waarmee het probleem van het schrijven duidelijk wordt gemaakt. Maar in tussentijd doet hij zo toch poëtische uitspraken over de werkelijkheid.' Wat ik lees als: Ashbery schrijft over iets, terwijl het gebeurt. Zijn poëzie is de werkelijkheid en gaat over de werkelijkheid.

Enfin. Misschien is dit het goede moment om een voorbeeld te geven:

Thuis geschoold

Dat was nooit een punt.
Dat wil zeggen, het was en het was geen.

Ik zou boos moeten zijn over iets.
Maar weet je wat het is,
te vroeg geboren.

Headbangers, allemaal.
Je moet wat Elmar's krijtsap nemen.

Wil je eerst een beetje rondhangen
bij mij thuis
waar we het over hadden?

De rustige straat is met vlaggen versierd.
Overall raakt hij in verzeild.

Ik was gewend een liedje te zingen.
Hij probeerde het een paar maanden geleden,
legt Billy uit.
Nee, het gebeurde toevallig zo,

de nieuwe doosachtige silhouetten.
Ik heb contact met je en ik ben niet van plan om je te laten gaan.
Laat dat been met rust.

Een spel van verwijzingen (maar waarnaar?) en steeds opnieuw hernomen formuleringen; misschien is dat wat zowel Van 't Hof als Baeke wel aanspreekt in zijn werk... net als Ashbery zijn zij in hun eigen werk altijd bezig met de montage van het gedicht, met de manier waarop gebeurtenissen in bepaalde scènes worden ondergebracht (en dat vaak in functie van het verhullende; het persoonlijke moet als het ware via een montage worden verborgen).

Dit gedicht is, net zoals veel gedichten in deze bundel, een gladde, volledig gepolijste kei. Onder het oppervlak is, dat weet je, van alles aan de gang. Het wemelt er van het leven. Maar je kunt er, net, niet bij.